

Лісостепова зона України

Мета: дати учням знання про географічне положення та особливості зони лісостепу, взаємозв'язки між компонентами природи в зоні лісостепу; показати особливості зони в порівнянні з іншими природними зонами; познайомити з природоохоронними територіями зони лісостепу; продовжити формувати вміння роботи з картографічними матеріалами на прикладі карти фізико-географічного районування; удосконалення умінь та навичок щодо комплексного характеризування географічних об'єктів (на прикладі природної зони).

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: підручник, зошит, мультимедійна презентація

Опорні та базові поняття: природна зона, зона лісостепу.

Географічна номенклатура: Волинська височина, Подільська височина, Придніпровська височина, Хотинська височина, Середньоруська височина, Придніпровська низовина, Полтавська рівнина, Мале Полісся, Опілля, Розточчя, Товтри (Медобори), Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн, Донецький кам'яновугільний басейн, Кременчуцький залізорудний басейн, Дніпровсько-Донецький нафтогазоносний район, Дніпро, Сіверський Донець, Південний Буг, Західний Буг, Дністер, Волино-Подільський та Дніпровсько-Донецький артезіанські басейни.

Хід уроку:

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань, стор 3

III. Мотивація навчальної діяльності, стор 4

IV. Вивчення нового матеріалу, стор 5- 18

V. Узагальнення, стор 19

Домашнє завдання, стор 20

Пригадайте

Де знаходиться зона мішаних лісів?

Які ландшафти переважають на Поліссі?

В якій кліматичній області розташована природна зона?

До басейнів яких річок належать річки зони?

Які типи рослинності переважають?

Як вплинула діяльність людини в природній зоні?

Типовий план характеристики природної зони

1. Географічне положення
2. Особливості рельєфу
3. Кліматичні умови (температури найбільш теплого і холодного місяців, кількість і режим випадання опадів, коефіцієнт зволоження)
4. Внутрішні води
5. Ґрунтовий покрив
6. Рослинність
7. Тваринний світ
8. Природоохоронні території

Географічне положення

- Лісостеп займає **27%** території нашої країни
- простягається широкою смугою із заходу на схід від зони широколистяних лісів до кордону з Росією

- на півдні межа природної зони проходить поблизу міст
Котовськ —
Кропивницький —
Кременчук —
Вовчанськ

https://www.youtube.com/watch?v=BhSgaQ035d8&list=PL7joDR5Xn9vcSi3nAm_r7e8FjkHUjMFfL&index=4

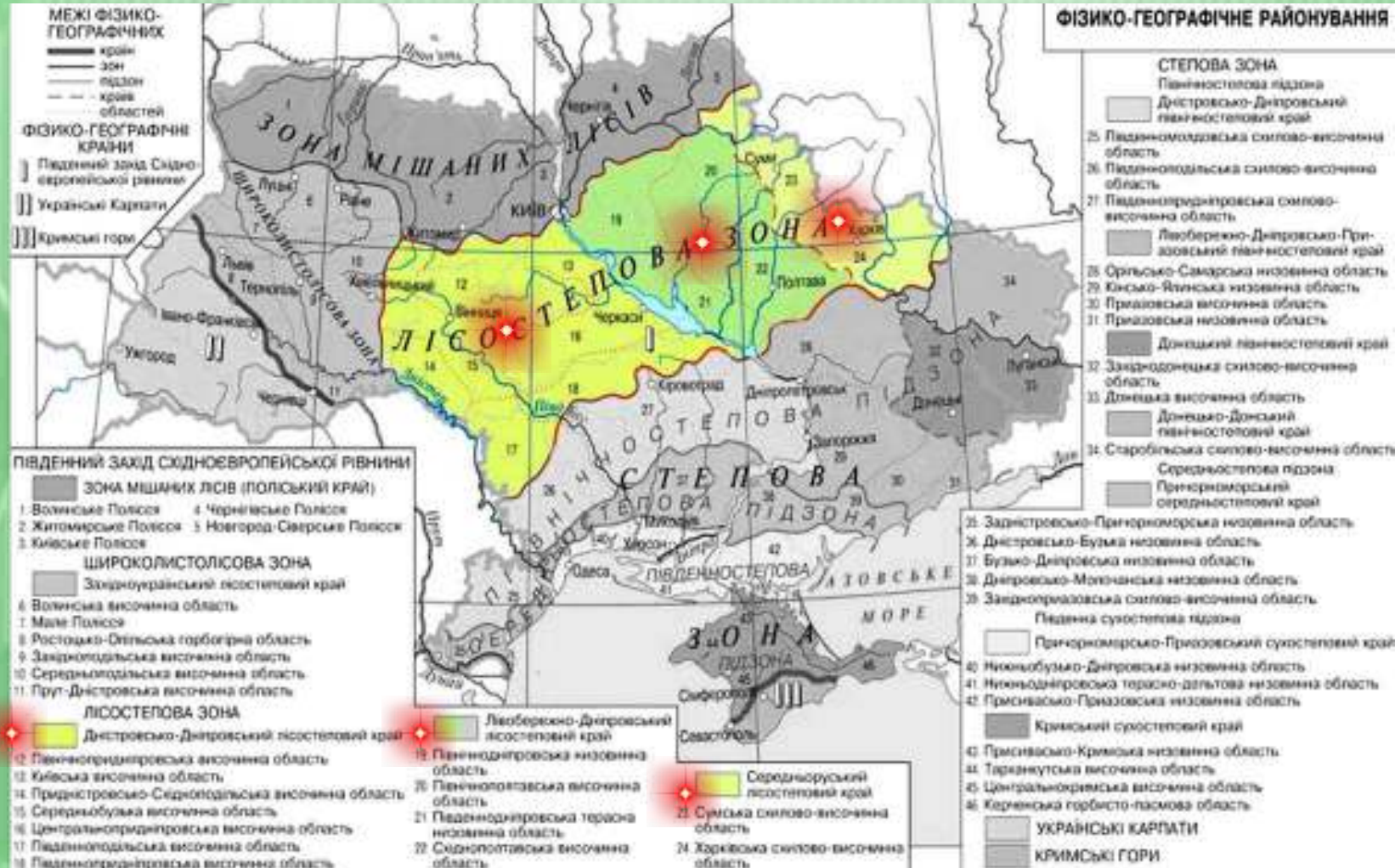
https://www.youtube.com/watch?v=ZMkaVW4G33Y&list=PL7joDR5Xn9vcSi3nAm_r7e8FjkHUjMFfL&index=6

Особливості рельєфу, тектонічної та геологічної будови

- **Тектонічна будова:**
 - Український кристалічний щит
 - Дніпровсько-Донецька западина
 - невелика частина Воронезького кристалічного масиву
- **в рельєфі їм відповідають**
 - частина Подільської височини
 - Придніпровська височина
 - Придніпровська низовина
 - відроги Середньоруської височини

- Особливості рельєфу обумовили поділ зони на три провінції:
 - Дністровсько-Дніпровську
 - Лівобережно-Дніпровську
 - Східноукраїнську (Середньоруську)

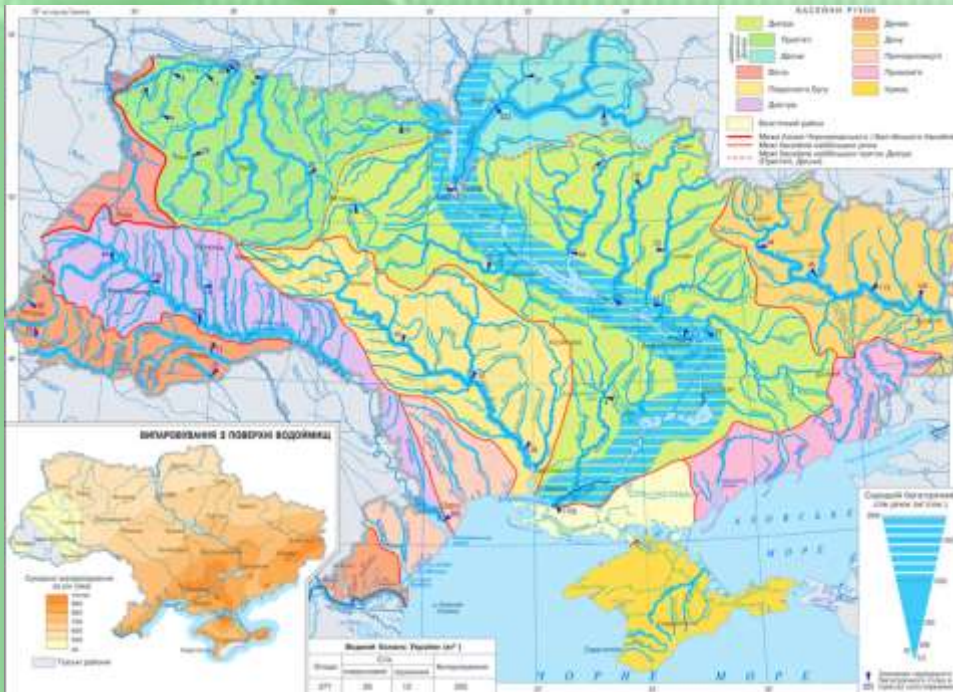
Клімат

- Як і зони мішаних і широколистяних лісів, лісостеп розташований в атлантико-континентальній кліматичній області, проте кліматичні умови тут дещо інші
- Середні температури змінюються $3x \rightarrow Cx$
 - $t_{\text{січня}} = -4 \dots -7^{\circ}\text{C}$
 - $t_{\text{липня}} = +18 \dots +21^{\circ}\text{C}$
- середньорічна кількість опадів
 - 600—690 мм/рік (Пн-3х)
 - 450—500 мм/рік (Пд та СХ)
- більшість опадів припадає на літо
- випаровуваність — 500 - 600 мм
- коефіцієнт зволоження ≈ 1

Внутрішні води

- У межах лісостепу розташовані річкові системи
 - Сіверського Дінця
 - Південного Бугу
 - Дністра
 - Дніпра
- боліт і озер небагато

- добре забезпечена підземними водами:
 - Волино-Подільський
 - частково Дніпровсько-Донецький артезіанські басейни

Ґрунти

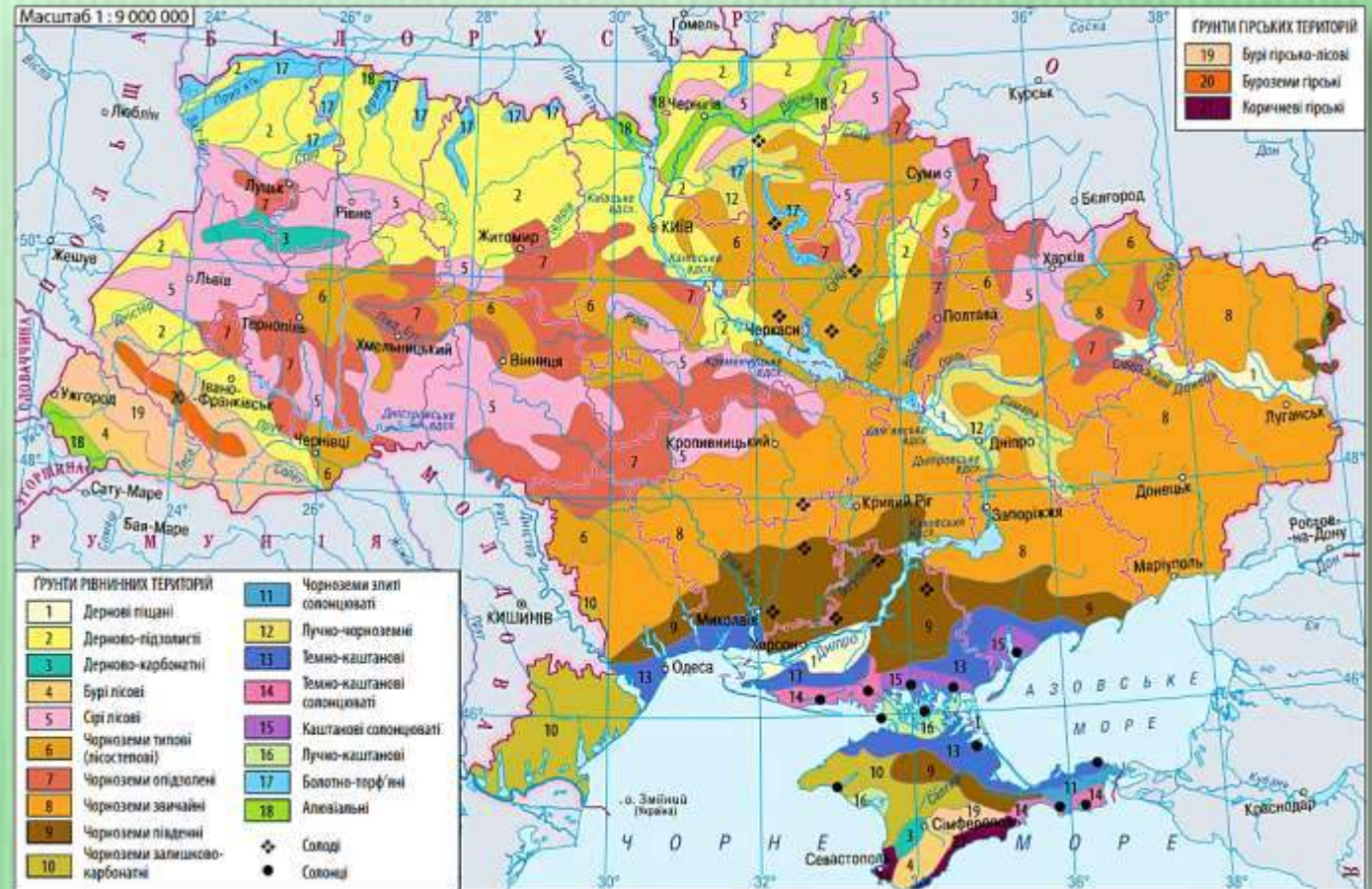
- Зональні ґрунти:

- **чорноземи типові** — понад 1/3 ґрунтового покритву (сформувалися під трав'яною рослинністю на лесах і лесоподібних суглинках)
- **сірі лісові ґрунти** (утворилися під лісовою рослинністю)
- досить поширені чорноземи опідзолені (вміст гумусу — 3,5 - 5,5%)

- Азональні ґрунти

зустрічаються в річкових долинах:

- **лучні**
- **болотні**

Рослинність

- лісостеп більш змінений людиною
- на сьогодні лісові масиви займають незначну частину українського лісостепу, які представлені
 - дубами
 - грабами із домішками
 - клена
 - липи
 - берези
 - бука
 - вільхи
 - осики
 - в'яза
 - лісової яблуні
 - дикої груші

Напровесні в діброві багато проліски дволистої

- **Степові ділянки лісостепу — поєднання злакових рослин із різнотрав'ям:**

- **ковила**
- **тонконіг**
- **конюшина**
- **горицвіт**
- **стоколос**
- **шавлія**
- **астрагал**
- **молочай степовий**

горицвіт

конюшина

тонконіг

ковила

астрагал

шавлій

стоколос

молочай степовий

- **Для річкових долин також характерні лучні ландшафти, подекуди зустрічаються болотні**

Тваринний світ

- Для тваринного світу лісостепу характерне поєднання **лісових видів:**

- білка
- лисиця
- борсук
- кабан
- їжак
- козуля
- ласка
- заєць-русак

- **і степових видів:**

- хом'як
- кріт
- полівка
- польова миша (житник)
- крапчастий і європейський ховрахи

крапчастий ховрах

хом'як

європейський ховрах

- **Серед птахів поширені**

- **сова**
- **дрізд**
- **дятел**
- **польовий жайворонок**
- **степовий жайворонок**
- **лучна трав'янка**
- **вівсянка**
- **дрохва**

сова

дрізд

дятел

**степовий
жайворонок**

**польовий
жайворонок**

дрохва

вівсянка

лучна трав'янка

Сучасний стан природи

- **Значні масиви первинних лісів у лісостепу не збереглися**
- **Сьогодні лісостеп — це поєднання скоріше не лісу зі степом, а залишків лісу із сільськогосподарськими угіддями, а також штучно насадженими лісосмугами**
- **Степова рослинність збереглася переважно на схилах балок**

Різноманіття ландшафтів

**Опрацюйте матеріал підручника, стор 161,
випишіть у зошит ландшафти природної зони**

- **Природоохоронні території:**

- **Канівський природний заповідник**

<https://www.youtube.com/watch?v=qt6lahRKkA4>

- **національний природний парк «Гомільшанські ліси»**

- **природний заповідник «Михайлівська цілина»**

- **Слобожанський природний парк**

**Канівський
природний заповідник**

«Михайлівська цілина»

Підіб'ємо підсумки

- **Лісостеп розташований в атлантико-континентальній кліматичній області**
- **Лісостеп займає менше третини території країни. Більшість лісових масивів складається з дубів і грабів. Степові ділянки характеризуються поєднанням злакових культур із різнотрав'ям**
- **Для ґрунтового покриву лісостепу здебільшого характерні типові та опідзолені чорноземи, сірі лісові ґрунти**
- **Серед природоохоронних територій зони лісостепу представлені Канівський природний заповідник, національний природний парк «Гомільшанські ліси»**

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

**Читати параграф 39, знати основні поняття,
Опрацювати конспект,
вміти наводити приклади ландшафтів, тварин,
рослин природної зони.
Переглянути відео**

<https://www.youtube.com/watch?v=JQkbQQNuZ4g>